

УДК 657

Головко Віктор Іванович

кандидат економічних наук, доцент

Київський національний університет імені Тараса Шевченка

Головко Виктор Иванович

кандидат экономических наук, доцент

Киевский национальный университет имени Тараса Шевченко

Golovko Viktor

PhD, Associate Professor

Taras Shevchenko National University of Kyiv

Безкорвайна Олена Олександрівна

студентка

Київського національного університету імені Тараса Шевченка

Безкорвайная Елена Александровна

студентка

Киевского национального университета имени Тараса Шевченко

Bezkorovayna Olena

Student of the

Taras Shevchenko National University of Kyiv

**МЕТОДИКА, ПРИЙОМИ ТА ОРГАНІЗАЦІЯ АНАЛІЗУ ГРОШОВИХ
КОШТІВ ТА ПОТОКІВ ПІДПРИЄМСТВА**

**МЕТОДИКА, ПРИЕМЫ И ОРГАНИЗАЦИЯ АНАЛИЗА ДЕНЕЖНЫХ
СРЕДСТВ И ПОТОКОВ ПРЕДПРИЯТИЯ**

**METHODS, RECEPTIONS AND ORGANIZATION OF ANALYSIS OF
CASH FLOWS AND FLOWS OF THE ENTERPRISE**

Анотація. Статтю присвячено узагальненню методики, прийомів та організації грошових коштів та потоків підприємства.

Ключові слова: грошові кошти, грошовий потік, оптимізація грошових потоків, управлінські рішення, фінансовий стан підприємства, ліквідність та платоспроможність.

Аннотация. Статья посвящена обобщению методики, приемов и организации денежных средств и потоков предприятия.

Ключевые слова: денежные средства, денежный поток, оптимизация денежных потоков, управленческие решения, финансовое состояние предприятия, ликвидность и платежеспособность.

Summary. The article is devoted to the generalization of the methodology, methods and organization of cash and flows of the enterprise.

Key words: cash, cash flow, optimization of cash flows, management decisions, financial condition of the enterprise, liquidity and solvency.

Існує необхідність проведення аналізу грошових потоків, що зумовлено обмеженістю грошових ресурсів на підприємствах, нестійким фінансовим станом підприємств, ризиком втрати платоспроможності, підвищенням рівня ефективності управління грошовими потоками й іншими факторами. З метою вдосконалення теоретичних основ аналізу грошових потоків, його організації та методики визначено основні етапи проведення системного аналізу грошових потоків. Поетапний аналіз грошових потоків дає інформацію для оцінювання діяльності підприємства в минулому і теперішньому часі, а також стає підґрунтям для прогнозування та планування грошових потоків [3, с. 132].

Аналіз грошових потоків – це сукупність методів формування і обробки даних про грошові потоки, які дають об’єктивні оцінки стану,

тенденцій розвитку, виявлення резервів підвищення ефективності використання грошових коштів та шляхів їх реалізації.

Інформаційною базою проведення аналізу грошових потоків є :

- дані бухгалтерського обліку та звітності, а саме форма № 1 «Баланс (Звіт про фінансовий стан) », форма №3 «Звіт про рух грошових коштів», оборотні відомості по бухгалтерських рахунках, пов'язаних з рухом грошових коштів;
- планові розрахунки стосовно обсягу грошових потоків у періоді, що аналізується – план руху грошових коштів, встановлені на рівні підприємства планові нормативи утворення запасів грошових коштів, цільове значення показників платоспроможності тощо;
- матеріали оперативного та управлінського обліку операцій, що пов'язані з утворенням або витрачанням грошових коштів протягом періоду, що аналізується [2, с. 55].

Залежно від методичних підходів до аналізу грошових потоків можна виділити наступні системи аналізу грошових потоків.

У першу чергу проводять горизонтальний аналіз грошових потоків: вивчають динаміку обсягу формування додатного, від'ємного і чистого грошового потоку підприємства в розрізі окремих джерел, розраховують темпи їхнього зростання і приросту, визначають тенденції зміни їхнього обсягу.

Темпи приросту чистого грошового потоку(ТЧГП) зіставляють з темпами приросту активів підприємства (ТАКТ) і з темпами приросту обсягів виробництва (реалізації) продукції (ТРП). Для нормального функціонування підприємства, підвищення його фінансової стабільності і платоспроможності потрібно, щоб темпи зростання обсягів продажів були вищі від темпів зростання активів, а темпи зростання чистого грошового потоку випереджали темпи зростання обсягу продажів. Залежність даних трьох показників представлена в формулі (1) [1, с. 133]:

100 < ТАКТ < ТРП < ТЧГП (1)

Паралельно проводять і вертикальний (структурний) аналіз додатного, від'ємного і чистого грошових потоків:

а) за видами господарської діяльності (операційної, інвестиційної, фінансової);

б) за окремими внутрішніми підрозділам (центрами відповідальності), що покаже внесок кожного підрозділу у формування грошових потоків;

в) за окремими джерелами надходження і напрямом витрати коштів, що дає можливість установити частку кожного з них у формуванні загального грошового потоку [2, с.56].

Результати горизонтального і вертикального аналізу служать базою проведення фундаментального (факторного) аналізу формування чистого грошового потоку.

Для вивчення факторів формування додатного, від'ємного і чистого грошових потоків рекомендується використовувати прямий і непрямий методи.

Відмінність результатів розрахунку грошових потоків за прямим і непрямим методами стосуються тільки операційної діяльності.

Непрямий метод більш доцільно використовувати з аналітичного погляду, тому що дає змогу пояснити причини розбіжностей між фінансовими результатами і вільними залишками готівки.

За інвестиційною діяльністю суму чистого грошового потоку визначають як різницю між сумою виручки від реалізації необоротних активів і сумою інвестицій на їх придбання

За фінансовою діяльністю прийнято відображати припливи і відпливи коштів, пов'язані з використанням зовнішнього фінансування. Суму чистого грошового потоку визначають як різницю між сумою фінансових ресурсів, залучених із зовнішніх джерел, сумою виплаченого основного боргу і сумою виплачених дивідендів власникам.

Результатами розрахунку чистого грошового потоку за операційною, інвестиційною і фінансовою діяльністю дають змогу визначити загальний його обсяг по підприємству за формулою (2):

$$\text{ЧГПЗАГ} = \text{ЧГПОД} + \text{ЧГПІД} + \text{ЧГПФД} \quad (2).$$

Перевага непрямого методу полягає в тому, що він дає змогу виявити динаміку всіх факторів, які формують величину чистого грошового потоку, зате прямий метод дозволяє одержати точніші дані про обсяг і склад грошових потоків [3, с.134].

Аналіз грошових потоків попереднього періоду здійснюється в такій послідовності:

- аналіз вхідних грошових потоків;
- аналіз вихідних грошових потоків;
- оцінка збалансованості вхідного і вихідного грошових потоків у загальному обсязі, аналіз динаміки чистого грошового потоку;
- оцінка синхронності формування вхідного і вихідного грошових потоків у розрізі окремих інтервалів звітного періоду, аналіз динаміки залишків грошових активів;
- оцінка ефективності грошових потоків [2, с. 54].

На першому етапі дають оцінку динаміки вхідного грошового потоку за джерелами його утворення. Потрібно зіставити темпи приросту вхідного грошового потоку з темпами приросту активів підприємства, збільшення обсягу виробництва і реалізації продукції. Особливу увагу треба приділити дослідженню співвідношень залучення коштів за рахунок внутрішніх і зовнішніх джерел та оцінки ступеня залежності (від зовнішніх джерел фінансування).

На другому етапі аналізу розглядається динаміка обсягу формування вихідного грошового потоку підприємства, а також структура цього потоку за напрямками витрат коштів. На цьому етапі аналізу визначається, наскільки змінилися внаслідок витрат коштів окремі види активів підприємства, що

забезпечують приріст його ринкової вартості, за якими напрямками використовувалися кошти, залучені зі зовнішніх джерел.

На третьому етапі аналізу досліджується збалансованість вхідного та вихідного грошових потоків у загальному обсязі, вивчається динаміка показника чистого грошового потоку як найважливішого результативного показника фінансової діяльності підприємства й індикатора рівня збалансованості його грошових потоків у цілому [1, с. 55].

Чистий грошовий потік характеризує грошовий результат діяльності підприємства, обсяг його власних фінансових ресурсів, що перебувають у грошовій формі. Він характеризує приріст ринкової вартості підприємства за досліджуваний період. Результати аналізу грошових потоків використовуються для виявлення резервів оптимізації грошових потоків підприємства і їхнього планування на майбутній період.

Література

1. Демченко Т.А. Методи економічного аналізу та їх особливості / Т. А. Демченко, Н. О. Лисенко // Актуальні проблеми економіки. – 2011. – №2. – С.179-183.
2. Мисака Г.В., Головка В.І. Економічний аналіз грошових потоків у підвищенні ефективності використання фінансових ресурсів підприємства / Вісник Академії праці і соціальних відносин Федерації професійних спілок України. – 2010. – Випуск 1 (53) – С. 54-58.
3. Ясишена, В. В.Методика проведення аналізу грошових потоків підприємств / В. В. Ясишена, І. М. Сисоєва // Інноваційна економіка. – 2012. – № 2. – С. 131-139.